

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. Драгоманова**

ЛАВРЕНТЬЄВА Надія Володимирівна

УДК 378.016:78(043.3)

**ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-
ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник доктор педагогічних наук, професор
ЛАБУНЕЦЬ Віктор Миколайович,
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка,
декан педагогічного факультету.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ТАНЬКО Тетяна Петрівна,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди,
професор кафедри музично-теоретичної
і художньої підготовки;

кандидат педагогічних наук, доцент
ПАРФЕНТЬЄВА Ірина Петрівна,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського, доцент
кафедри музичного мистецтва.

Захист відбудеться 26 січня 2017 року о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано 26 грудня 2016 р.

Вчений секретар
Спеціалізованої вченої ради

Л.І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Стратегічним напрямом модернізації системи вищої освіти є її переорієнтування з інформаційно-репродуктивної на компетентнісну. Системні реформи вищої професійно-педагогічної освіти визначають попит на вчителя творчого, мобільного, динамічного, здатного адаптуватися до умов професійної діяльності, що постійно змінюються. Стрижнем трансформаційних змін є формування позиції студента як суб'єкта професійного становлення, який має власний стиль та методику діяльності, готовий до перманентного саморозвитку, що інтегрально визначатиме його конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг. Йдеться про рівень підготовки фахівців, психологічно і предметно готових до інноваційної, особистісно орієнтованої діяльності у сфері освіти, що обумовлює необхідність кардинальної оптимізації системи професійної підготовки педагога, в основі якої – орієнтація на компетентність, творчість, самореалізацію, індивідуальну траєкторію професійного становлення, особистісний розвиток.

Важливою умовою реалізації цих завдань є підвищення питомої ваги мисленнєвої діяльності майбутнього вчителя в структурі професійної підготовки, яка виконує функцію основного інструмента інтеріоризації загальнопрофесійних наукових знань у власний досвід в усіх аспектах його практичної діяльності. Особливо ці позиції стосуються навчальних дисциплін художньо-мистецького циклу, що мають творчу природу і передбачають індивідуальність характеру сприйняття, трактування та виконання художнього твору, суб'єктність позиції у формуванні власної музично-педагогічної, виконавської компетентності.

У зв'язку з цим особливої актуальності набувають завдання формування таких якостей мислення студента як майбутнього спеціаліста у сфері музично-педагогічної діяльності, які дозволять йому самостійно, творчо засвоювати і переробляти музичну інформацію, що постійно поповнюється, інтерпретувати положення педагогіки і психології та методично коректно застосувати їх в організації навчальної діяльності на заняттях з музики.

Проблеми оптимізації системи фахової підготовки вчителя музики системно досліджували такі науковці як Е. Абдуллін, Л. Арчажникова, В. Муцмахер, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, Н. Терентьева та ін., методичного аспекту його діяльності – І. Гажим, О. Назаров, Л. Матвєєва, Н. Плєшкова, В. Яконюк та ін. Також проблеми формування професійно-педагогічного мислення майбутніх учителів були предметом досліджень таких науковців як О. Абдулліна, Ф. Гоноволін, А. Піскунов, Ю. Кулєткін, Г. Сухобська та ін. Водночас слід зауважити, що дослідження більшою мірою стосуються формування професійного, педагогічного, музичного мислення, значно менше – творчого (Т. Харитоновна, Л. Ушакова).

Отож, теоретична та практична значущість проблеми формування творчого мислення майбутніх учителів музики як складової умови розвитку їх

музично-педагогічної компетентності зумовили вибір теми наукового дослідження: «*Формування творчого мислення майбутнього вчителя музики в процесі інструментально-виконавської підготовки*».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація входить до плану наукових досліджень кафедри музичного мистецтва «Інструментальне мистецтво у вищій школі: проблеми і перспективи професійної підготовки» 0113U004337 Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 1 від 30 січня 2014 року).

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити методику формування творчого мислення майбутнього вчителя музики у процесі інструментально-виконавської підготовки.

Об'єкт дослідження – процес інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики.

Предмет дослідження – методика формування творчого мислення студентів факультетів мистецьких дисциплін у процесі інструментально-виконавської підготовки.

Відповідно до мети дослідження визначені такі **завдання**:

- вивчити стан розробки означеної проблеми у психолого-педагогічній та мистецтвознавчій літературі;
- з'ясувати зміст та теоретичні основи й технологічні особливості творчого мислення майбутнього вчителя музики у контексті його професійної підготовки;
- розробити структуру, визначити базові характеристики творчого мислення студентів;
- визначити стан сформованості та рівні творчого мислення майбутнього вчителя музики у процесі інструментально-виконавської підготовки;
- розробити структурно-функціональну модель і поетапну методику формування творчого мислення майбутнього вчителя музики, експериментально перевірити їх ефективність;
- розробити методичні рекомендації щодо оптимізації процесу формування творчого мислення майбутніх учителів музики.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: загально-психологічна теорія мислення (С. Рубінштейн, А. Брушлінський, О. Тихомиров, М. Холодна та ін.); сучасні дослідження з теорії пізнання, що розглядають сутність, особливості, структуру відображально-перетворювальної діяльності психіки людини в умовах пізнання оточуючого світу (Л. Виготський, Г. Костюк, А. Рубінштейн та ін.); концепції компетентнісного підходу до навчальної діяльності, системи професійної підготовки студентів (В. Байденко, І. Зимня, Н. Кузьміна, А. Дж. Равен, А. Хуторський, І. Якиманська та ін.); концепції музичного навчання та виховання студентів (Е. Абдуллін, Н. Гуральник,

А. Козир, В. Лабунець, В. Орлов, Г. Падалка, О. Рудницька, Н. Мозгальова, Т.Танько, В. Ушакова, О.Щолокова та ін.); дослідження розвитку творчого мислення (Л. Виготський, Н. Мозгальова, С. Сисоева та ін.).

У процесі реалізації завдань дослідження було використано **комплекс методів**: *теоретичних* – аналіз наукових джерел із досліджуваної проблеми; класифікація та систематизація теоретичних і дослідницьких даних, узагальнення педагогічного досвіду у сфері вищої педагогічної освіти; *емпіричних* – анкетування, інтерв'ювання, психолого-педагогічне спостереження; експертна оцінка, самооцінка, ранжування; педагогічний експеримент (констатувальний, контрольний, формувальний), математичної статистики – кількісний та якісний аналіз даних педагогічного експерименту, встановлення достовірності; метод висновків дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що це дослідження є спробою системного аналізу творчого мислення майбутнього вчителя музики у процесі інструментально-виконавської підготовки. У рамках дослідження обґрунтовані положення, які містять елементи наукової новизни:

- уточнено поняття «творче мислення майбутнього вчителя музики», окреслено значення його методичної компетентності;

- визначена та теоретично обґрунтована структура творчого мислення майбутнього вчителя музики;

- розроблена структурно-функціональна модель творчого мислення майбутнього вчителя музики у процесі інструментально-виконавської підготовки;

- виявлено педагогічний потенціал інструментально-виконавської підготовки та її значення у фаховому навчанні майбутніх учителів музики, зокрема у процесі формування творчого мислення.

Практичне значення результатів проведеного дослідження полягає в тому, що розроблені теоретичні положення та одержані експериментальні дані дають змогу вдосконалювати музично-теоретичну підготовку студентів на особистісно орієнтованій основі; створена методика формування творчого мислення студента сприяє підвищенню рівня його музично-педагогічної компетентності, професійному, особистісному саморозвитку в комплексі всіх його складових, а відтак і підвищенню якості фахових знань студентів, здатності трансформувати їх у практику інструментально-виконавської діяльності. Результати дослідження можуть бути використані при підготовці навчальних програм відповідного циклу дисциплін, написанні методичних розробок з питань фахової підготовки студентів факультетів мистецьких дисциплін вищих навчальних закладів, застосовуватись у процесі модернізації викладання курсів «Основний музичний інструмент», «Концертмейстерський клас», «Ансамблева гра», «Методика навчання гри на музичному інструменті» тощо, для формування творчого мислення та саморозвитку майбутніх учителів музики.

Основні результати дисертаційного дослідження *впроваджено* в освітній процес Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 45 від 28.05 2015 року), Східноєвропейського

національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-29/02/2696 від 13.09.2016 року), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 7-10/1597 від 13.09.2016 року).

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження були представлені на міжнародних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Інструментальне мистецтво у вищій школі: проблеми і перспективи професійної підготовки» (Кам'янець-Подільський, 2012); Міжнародній науково-практичній конференції «Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі ХХІ століття: традиції, концепції, перспективи» (Київ, 2013); «Мистецька освіта у вимірах сучасності» (Київ, 2014); «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2013, 2015); *всеукраїнських* конференціях: восьмій Всеукраїнській науково-теоретичній конференції «Народознавчі студії пам'яті В. Т. Скуратівського» (Київ, 2013); II Всеукраїнській науковій конференції «Права людини перед викликами ХХІ століття» (Бердянськ, 2013); «Культурний контекст – основа творчого саморозвитку національно свідомої особистості» (Стаханов, 2014); «Мистецька освіта в Україні: проблеми теорії і практики» (Київ, 2014); «Сучасні проблеми виконавської підготовки викладачів мистецьких дисциплін» (Херсон, 2016).

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дослідження висвітлені у 12 одноосібних публікаціях автора, з яких 8 – у провідних наукових фахових виданнях з педагогіки, 1 – у міжнародному виданні.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (259 найменувань, з них 5 – іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації становить 239 сторінок, з них 178 сторінок основного тексту. Робота містить 17 рисунків і 15 таблиць, що разом з додатками становить 39 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** подається обґрунтування актуальності теми дослідження, визначається мета, об'єкт, предмет, завдання наукового пошуку, характеризується методологічна основа, визначається наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Наведені дані щодо апробації та впровадження результатів дослідно-експериментальної роботи.

У **першому** розділі – «*Теоретичні засади дослідження творчого мислення майбутнього вчителя музики*» – розглядаються основні теоретичні положення дисертації. Аналізуються та визначаються провідні поняття: «мислення», «творче мислення», «методична компетентність вчителя». На основі компетентнісного, особистісно-орієнтованого, музично-когнітивного підходів визначається сутність творчого мислення, основ його формування в процесі інструментально-виконавської підготовки студентів.

Теоретична складова дослідження базується на сучасних тенденціях розвитку освітньої галузі, що передбачають збільшення творчого, особистісно

орієнтованого компонента в структурі професійної діяльності вчителя, у тому числі й вчителя музики, а відтак і в системі його професійного становлення, забезпечення її компетентнісної основи, що слугує альтернативою інформаційно-репродуктивній освіті. Процес професійного, особистісного розвитку та самотворення максимально актуалізує мисленнєву діяльність, оскільки особистість – не стільки продукт зовнішніх впливів, скільки результат внутрішньої роботи, саморозвитку, інтеріоризації зовнішніх впливів у внутрішні утворення, що є нездійсненим без високо розвинутого творчого мислення. Перетворення традиційних знань, умінь використовувати їх на практиці за задалегідь визначеними моделями та технологіями у реальні професійно-педагогічні компетенції визначає необхідність створення освітніх систем та технологій, в яких актуалізується суб'єктна позиція студента, формується його мисленнєва діяльність (О. Абдулліна, І. Зязюн, А. Кузьмінський, О. Пехота, В. Семіченко, В. Сластьонін та ін.). Аналіз різних підходів науковців до трактування сутності творчого мислення дозволив виділити такі його базові характеристики: мислення є вищою формою активного і цілісного відображення педагогічного процесу в свідомості педагога; предметом мислення є цілеспрямоване пізнання й узагальнення суттєвих зв'язків і відношень педагогічних явищ, процесів; мислення – інструмент оволодіння предметом та мистецтвом викладання; мислення – операційна основа досягнення цілей навчання.

Аналіз науково-методичних робіт вчених (Е. Абдуллін, Л. Арчажникова, В. Лабунець, В. Муцмахер, О. Рудницька, Н. Терентьєва та ін.), дозволив засвідчити, що мисленнєва діяльність майбутнього вчителя музики аналізується на основі різних рівнів та типів мислення: загальнопрофесійного, педагогічного, методичного, музичного, а також специфіки творчої мисленнєвої діяльності в рамках вивчення різних циклів навчальних дисциплін в системі інструментально-виконавської підготовки студента («Основний музичний інструмент», «Концертмейстерський клас», «Ансамблева гра», «Методика навчання гри на музичному інструменті» тощо) у їх сутнісних взаємозв'язках та взаємозалежностях. Відповідно до зазначених базових характеристик, представлених у науковій літературі, творче мислення є опосередкованим й узагальненим поняттям пізнання дійсності, що інтегрує в собі весь комплекс знань та сприяє виявленню умов та конструктивних шляхів і засобів мисленнєвого розвитку особистості. Творче мислення вчителя музики є синтезом мисленнєвої діяльності, де пріоритетним визначено його професійне спрямування на творчо-методичну діяльність. На відміну від репродуктивного, розвинене творче мислення актуалізує мотиваційно-творчу активність майбутнього вчителя музики, яка проявляється в органічній єдності з високим рівнем розвитку творчих здібностей, що дозволяє йому досягати значних практичних результатів.

У процесі підготовки майбутнього вчителя музики творче мислення є головним механізмом трансформації методичних знань, умінь, сформованих на особистісно орієнтованій основі, спрямованих на формування творчо-методичних компетенцій, які інтегрально визначають здатність педагога до

оптимального методико-технологічного забезпечення навчального процесу, реалізації завдань комплексного музичного розвитку школяра. Закономірно, що творче мислення досліджується більшою мірою в контексті методичної компетентності майбутнього вчителя музики, яку визначаємо як сформованість базових методичних знань, умінь на особистісно орієнтованій основі, що обумовлюють інтегральну здатність до творчої професійної діяльності, моделювання навчально-виховних ситуацій в умовах, що постійно змінюються, з максимальним врахуванням потенціалу та перспектив музичного розвитку кожного, а також здатність вчителя до перманентного професійного, особистісного саморозвитку.

У розділі виокремлені компетенції, що специфікують творчу діяльність саме вчителя музики: спеціально-предметні компетенції як готовність до особистісно означеного сприйняття, інтерпретації музичних творів, високої виконавської майстерності та індивідуальної творчості у зазначеному ракурсі; комунікативні компетенції як здатність до продуктивного художньо-педагогічного спілкування, суб'єкт-суб'єктної взаємодії в процесі спільної роботи над музичними творами, організації навчальних занять з музики; творчо-розвивальні компетенції як здатність до саморозвитку в музично-методичній сфері, що інтегрально визначають готовність студентів до перманентного самовдосконалення впродовж життя.

Розроблена структурна організація творчого мислення майбутнього вчителя музики в процесі інструментально-виконавської підготовки, що реалізується на компетентнісній основі й включає такі складові: ціннісну, когнітивну, діяльнісну, креативну. На основі вищезазначеного визначені теоретичні основи та технологічні особливості формування творчого мислення майбутнього вчителя з урахуванням особливостей музично-педагогічної інструментальної підготовки.

У другому розділі - *«Методико-технологічні основи формування творчого мислення майбутнього вчителя музики»* - обґрунтовується структурно-функціональна модель формування творчого мислення студентів факультетів мистецьких дисциплін, базові позиції щодо її реалізації у процесі інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики, а також з'ясовуються рівні сформованості творчого мислення студентів з використанням відповідного критеріально-рівневого апарату та методів діагностики.

Критеріями творчого мислення майбутнього вчителя музики визначено: *ціннісно-мотиваційний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісно-технологічний, креативно-модулюючий.*

Ціннісно-мотиваційний критерій дозволяє визначити ступінь фахової готовності студентів до самопізнання і творчої роботи (показники: наявність інтересу до інструментальної підготовки; прагнення до саморозвитку в процесі фахового навчання). *Когнітивно-пізнавальний критерій* сприяє визначенню міри музично-методичної компетентності майбутніх учителів музики (показники: активність і самореалізація в інструментально-виконавській підготовці; готовність до вираження себе у різних видах музично-педагогічної

роботи). *Діяльнісно-технологічний критерій* дає змогу визначити готовність майбутнього вчителя музики до трансформації набутих фахових знань (показники: знання педагогічного репертуару; використання власного досвіду у практичній діяльності в школі). *Креативно-модулюючий критерій* дозволяє визначити рівень здатності студентів до творчої оцінно-виконавської діяльності з учнями (показники: самостійність оцінювальних суджень у творчій взаємодії з учнями; рівень інтерпретаційного виконання інструментальних творів).

Структурно-функціональна модель творчого мислення студентів сформована як альтернатива інформаційно-репродуктивному підходу до організації професійної підготовки майбутнього фахівця. В основу концепції моделі покладена визначена мета, а також професійно-діяльнісний, компетентнісний підходи до організації навчальної роботи студентів, що відповідає сучасним тенденціям розвитку фахової освіти, музичної педагогіки зокрема.

Відповідно до створення структурно-функціональної моделі творче мислення проектувалося у контексті взаємодії компетенцій (педагогічних, методичних, музичних), які інтегровані між собою й характеризуються високим рівнем взаємозалежності та взаємообумовленості. Специфіка професії вчителя музики пов'язана з її комплексністю, що передбачає інтеграцію особистісного та професійного, різнобічність духовно-естетичного розвитку особистості як основу володіння професійними, методичними компетенціями. Закономірно, що і в системі інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики актуальними є компетентнісний, професійно-діяльнісний підходи до організації освітнього процесу, що реалізуються на основі концепції розвивального навчання з урахуванням *принципів* творчого мислення, а саме: *інтеграції педагогічної, методичної, музикознавчої підготовки; інтеграції теоретичної, практичної складових; пріоритетності навчальних завдань творчого, дослідницького рівня; забезпечення особистісної орієнтованості формування методичної компетентності* студентів. Зміст, методи та форми навчання повною мірою обумовлювалися розумінням специфіки формування творчого мислення вчителя музики, яке в моделі представлено через структуру, поетапність формування, принципи реалізації тощо.

Виходячи з загальної логіки поетапності інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя, а також враховуючи необхідність акцентування уваги на створенні умов для розвитку мисленнєвої діяльності загалом, творчого мислення зокрема, були розроблені такі етапи експериментальної методики: організаційно-орієнтувальний, змістово-технологічний, творчо-саморозвивальний, рефлексивно-контрольний, які отримали комплексну характеристику, виходячи з особливостей методики інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики.

Рис.1. Структурно-функціональна модель формування творчого мислення майбутнього вчителя музики

Діагностичний етап означеного процесу спрямований на комплексне оцінювання ефективності системи за визначеним блоком критеріїв. Специфіка розвитку творчого мислення студента в процесі інструментально-виконавської підготовки представлена в описовому варіанті через відповідні характеристики змісту, методів та форм її реалізації. Аналіз реальної традиційної практики інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики, розвитку творчого мислення студентів показав, що вона більшою мірою проходить в режимі інформаційно-репродуктивної освіти, не створюючи оптимальних умов для актуалізації мислення студента, творчого мислення зокрема. Саме цим ми пояснюємо той факт, що більше третини студентів (від 29,6% до 34,48%), за результатами констатувального етапу експерименту, мають низький рівень сформованості творчого мислення, тобто в процесі вирішення різних професійно-педагогічних проблем мислення практично не проявляється. Студент вирішує проблему або за завченими стереотипами, або на рівні інтуїції і не може обґрунтувати свого підходу та логіки вирішення проблеми.

Всього у 7,1% -11,1% студентів у результаті діагностики визначено високий рівень сформованості творчого мислення, однак, як показує аналіз, це не стільки результат цілеспрямованого формування методичної компетентності в рамках професійного навчання, скільки особистісні характеристики студентів, що відзначаються високим рівнем інтелектуально-мисленнєвого розвитку, індивідуальних досягнень в галузі музичної творчості. Аналіз результатів констатувального етапу експерименту дозволив визначити проблеми, які мають гальмівну дію щодо розвитку творчого мислення майбутніх учителів музики і які було враховано при проектуванні та реалізації експериментального навчання в рамках даного дослідження. Проведена робота дала можливість виділити тенденції, які стосуються типових недоліків інформаційно-репродуктивної системи професійної освіти: дезінтеграції теорії і практики формування музично-педагогічної компетентності студента; домінування традиційних форм та методів організації навчальної діяльності студентів, які не мають стимулюючого впливу на мисленнєву діяльність, розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя в його інструментально-виконавській підготовці тощо.

У третьому розділі - *«Експериментальна перевірка методики формування творчого мислення майбутнього вчителя музики у процесі інструментально-виконавської підготовки»* - систематизовано та узагальнено результати педагогічного експерименту (констатувальний, формувальний, контрольний етапи), представлено експериментальні дані щодо динаміки формування означеного феномена, наведені статистичні результати ефективності цього процесу.

Система експериментального навчання сформована на основі загальних концептуальних позицій щодо розвитку мисленнєвої діяльності студента та трансформована у конкретні орієнтири щодо забезпечення формування творчого мислення студента, які представлені через інтеграцію структурних складових: ціннісного, когнітивного, діяльнісного, креативного. На основі компетентнісного, діяльнісного концептуальних підходів обґрунтовано варіант

формування методичної компетентності, творчого мислення майбутнього вчителя музики шляхом реалізації трьох базових етапів роботи над музичним твором: загальний аналіз музичного твору; побудова плану вивчення твору та методики його виконання; публічне виконання твору, його комплексний аналіз. У структурі створеної експериментальної програми формування творчого мислення майбутніх учителів музики, відповідно, видозмінених за змістово-технологічними характеристиками програм навчальних дисциплін, що входять до блоку інструментально-виконавської підготовки студента, передбачалася реалізація всіх компонентів формування творчого мислення: ціннісного, когнітивного, діяльнісного, креативного. Також слід зазначити, що програма розроблялася на основі існуючих традиційних навчальних планів підготовки фахівців з окремих дисциплін, в яких представлено інструментальне виконавство, тобто які найбільшою мірою орієнтовані на формування різних інструментально-виконавських умінь та навичок студента і вимагають спеціальної технічної підготовки, а саме: володіння комплексом умінь та навичок, які забезпечують високохудожній рівень виконання академічного репертуару (навчальна дисципліна «Основний музичний інструмент»); володіння концертмейстерськими навичками, які у технічному аспекті виконавської діяльності студента передбачають уміння грати в нестандартних умовах, грати і співати водночас, регулювати силу звучання окремих структур музичного тексту для підсилення сприйняття в учнів; транспонувати текст у потрібну тональність; читати хорові партитури (навчальна дисципліна «Концертмейстерський клас»); готовність до спільного музикування, що формує здатність працювати у колективі. Технічно це виражається в умінні одночасно слухати інших і себе, регулювати силу звучання, корегувати темп, чіткість ритму, відповідність та спільність агогіки (навчальна дисципліна «Ансамблева гра»).

У результаті дослідження розроблено поетапну методику формування творчого мислення майбутніх учителів музики, яка ґрунтується на максимальному наближенні навчальної діяльності студентів до умов шкільної практики та передбачає дотримання певної послідовності.

Перший етап (*організаційно-орієнтувальний*) – полягає у роз'ясненні поставлених завдань (вирішення завдань з педагогічної діагностики, вивчення характеристик студентів тощо) та завдань педагогічного цілепокладання (визначення оперативних, тактичних та стратегічних цілей супроводу). Цей етап включав такі методи, прийоми і форми роботи, як залучення студентів до складання виконавського плану інструментального твору, розробки проектів концертних виступів із наступним їх обговоренням. На цьому етапі основними **методами** були: вербальні (розповідь, пояснення, коментар, бесіда, колективне обговорення, роз'яснення); практичні (інструментальний показ, навчальні ігри, виконання музичного колажу, технічні вправи, демонстрування практичних шляхів виконання завдання та їх послідовностей з допомогою елементів музичної імпровізації); застосування самостійного пошуку студентами музичної інформації, проведення диспутів, ескізне

відтворення музичних творів, художньо-образне моделювання.

Другий етап (*змістово-технологічний*) – передбачає довільне використання майбутніми вчителями музики навчально-виконавського матеріалу. Формування творчого мислення студентів в освітньому процесі було спрямовано на завдання педагогічного планування (робота з навчальними планами і програмами) та прогнозування майбутньої практичної роботи для досягнення поставлених цілей. Провідними **методами** цього етапу були: наочні (аудіовізуальні, відеовізуальні, репродуктивні – демонстрація прийомів художньої, виконавської діяльності); самоаналіз й оцінювання власних виконавських здобутків, інтерактивні тренінги, тестові завдання, музично-синонімічне порівняння, узагальнення власних спостережень. Загалом цей етап спрямовано на здобуття музично-методичної компетентності майбутніх учителів, націленої на майбутню продуктивну діяльність з учнями.

Третій етап (*творчо-саморозвивальний*) – дає змогу сформувати готовність майбутнього вчителя музики до трансформації набутих фахових знань у сфері вивчення педагогічного репертуару, цілеспрямованого розвитку виконавської надійності студента, використання набутого досвіду в практичній діяльності в школі. Цей етап формування творчого мислення визначав готовність студентів до розв'язування складних педагогічних ситуацій і завдань як реалізації двох складових: підготовчої роботи викладача та безпосередньої організації діяльності студентів на фахових заняттях із включенням серії творчих завдань. На цьому етапі основними **методами** були: проблемно-пошукові (організація диспутів, дискусій, виконання творчих завдань); інтерактивні тренінги, ескізне опрацювання інструментальних творів, розвиток інтерпретаційних умінь на основі аналізу, синтезу, порівняння, використання медіа-ресурсів.

На **четвертому** етапі (*рефлексивно-контрольному*) – формується здатність студентів до творчої оцінно-виконавської діяльності з учнями через спонукання студентів до самостійних оцінювальних суджень та розвиток інтерпретаційних умінь та навичок. Цей етап формування творчого мислення дав змогу майбутнім учителям музики успішно вирішувати завдання практичного здійснення накресленого плану (творче перетворення в життя) та здійснювати аналіз результатів виконаної роботи (адекватне оцінювання досягнутого). Провідними **методами** цього етапу були: опорно-ілюстративні (здійснення самостійних пошуків можливостей інтерпретації музичних творів); евристичні (відкриття варіативних можливостей тлумачення нотного тексту, створення образних характеристик головних тем музичного твору); методи мистецького вправління, рефлексивного самооцінювання, узагальнення власних спостережень, презентація набутого досвіду тощо.

Методика визначення ефективності експериментального навчання у порівнянні з результатами констатувального експерименту реалізовувалася за визначеними критеріями та показниками сформованості творчого мислення студентів. У результаті контролюючого етапу експерименту були зафіксовані зміни, які свідчать про конкретні результати та тенденції розвитку творчого

мислення майбутнього вчителя музики у процесі інструментально-виконавської підготовки (таблиця 1).

Таблиця 1

Порівняльна таблиця рівнів сформованості творчого мислення студентів за результатами формувального експерименту

Рівні творчого мислення	Критерії рівнів сформованості творчого мислення							
	Ціннісно-мотиваційний		Когнітивно-пізнавальний		Діяльнісно-технологічний		Креативно-модулюючий	
	Академічні групи		Академічні групи		Академічні групи		Академічні групи	
	Експер.	Контр.	Експер.	Контр.	Експер.	Контр.	Експер.	Контр.
Високий	27,1%	3,90%	26,45%	22,70%	30,34%	21,7 %	18,7%	7,60 %
Середній	46,4%	63,1%	58,76%	60,10%	46,83%	54,6%	43,40	49,8 %
Низький	26,5%	33%	14,29%	17,2%	22,83%	23,7	37,9%	42,7%
Усього	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Покомпонентна порівняльна характеристика рівнів сформованості творчого мислення студентів за визначеними критеріями дала можливість проаналізувати та виявити особливості, тенденції формування творчого мислення в експериментальних умовах, виявити позитивні процеси та проблеми, що ускладнюють означений процес. Аналіз навчальних занять, що проводились за методикою експериментального навчання, свідчить про те, що хоча у студентів залишається домінуючим середній рівень сформованості творчого мислення, спостерігаються тенденції до його активізації в процесі виконання навчальних завдань проблемного, творчого характеру, які максимально асоціюються з майбутньою музично-педагогічною діяльністю. Поступове нарощування рівня складності цих завдань, вибудовування їх у відповідну систему дозволило забезпечити динаміку розвитку творчого мислення студента в контексті формування його методичної компетентності в процесі інструментально-виконавської підготовки, про що свідчать результати контрольного експерименту.

Зростання рівнів сформованості творчого мислення зафіксовано практично у всіх групах студентів. Зокрема, кількість студентів, які мали високий рівень сформованості творчого мислення на етапі констатувального експерименту, збільшилася з 7-11% до 27-28%, що, за нашими спостереженнями, пояснюється досить високим потенціалом розвитку значної частини студентів (20%), які були найбільш активними під час експериментального навчання. Що стосується студентів з низьким рівнем сформованості творчого мислення, то тут зміни помітні меншою мірою, що ми пояснюємо неготовністю значної частини студентів до виконання завдань проблемного характеру, низьким рівнем сформованості мисленнєвої, аналітичної діяльності загалом. Слід відзначити ріст показників творчого мислення (з 7,60 % до 18,7%), що обумовлюється не лише системою

експериментального навчання, яка цілеспрямовано орієнтувала на його розвиток, а й досить високим потенціалом творчого розвитку саме студентів мистецьких факультетів.

Отже, як показали результати контрольного експерименту, формування творчого мислення студентів в процесі їх інструментально-виконавської підготовки значною мірою залежить від системи та технології організації освітнього процесу, який повинен сприяти активізації творчого мислення студентів за рахунок посилення питомої ваги інтерактивних форм та методів навчання, активного використання професійно означених, проблемних навчальних завдань, створення сприятливих умов для творчої самореалізації в музично-педагогічній діяльності кожного студента.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення й запропоновано новий підхід до практичного вирішення проблеми формування творчого мислення майбутнього вчителя музики у процесі інструментально-виконавської підготовки. На основі аналізу отриманих результатів дослідження сформульовано такі висновки:

1. Проведений аналіз наукової літератури дозволив констатувати, що формування креативної особистості майбутнього вчителя музики, який відзначався б високим рівнем конкурентоспроможності, здатності до творчої, ефективної професійної діяльності, особистісної, професійної самореалізації, обумовлює необхідність модернізації системи його фахової підготовки. У зазначеному контексті особливої актуальності набуває проблема пошуку та реалізації можливостей оптимізації змісту, форм, методів, технологій формування у студентів творчого мислення як головного засобу методичного забезпечення освітнього процесу в сучасних умовах, що постійно змінюються. Теоретико-методологічний аналіз наукової літератури з проблем формування творчого мислення студентів дав можливість визначити, що саме компетентнісно-діяльнісний підхід забезпечує системне удосконалення організації навчальної діяльності, а відтак й інструментально-виконавської підготовки студентів відповідно до сучасних освітніх стандартів, що сприяє створенню умов для самореалізації творчого потенціалу кожного студента.

2. У дослідженні творче мислення трактується як особливий вид когнітивної діяльності, що виявляється в методично осмисленому використанні положень педагогіки, психології, мистецтвознавства, створенні та застосуванні інноваційних педагогічних прийомів та засобів. Творче мислення майбутнього вчителя музики є головним механізмом трансформації методичних знань, умінь, сформованих на особистісно-орієнтованій основі, що інтегрально визначають здатність педагога до оптимального методико-технологічного забезпечення навчального процесу, реалізації завдань комплексного музичного розвитку творчих здібностей школяра. Творче мислення дозволяє визначити інтегральну здатність вчителя до професійної

діяльності, моделювання навчально-виховних ситуацій в умовах, що постійно змінюються, з максимальним врахуванням творчого потенціалу та перспектив музичного розвитку кожного, а також здатність вчителя до перманентного професійного, особистісного саморозвитку. Авторське трактування означеного феномена полягає в тому, що творче мислення майбутнього вчителя є опосередкованим й узагальненим поняттям пізнання дійсності, що інтегрує в собі весь комплекс отриманих знань та сприяє виявленню умов та конструктивних шляхів і засобів мисленнєвого розвитку особистості. Творче мислення є синтезом мисленнєвої діяльності вчителя музики, де пріоритетом визначено його професійне спрямування на професійну творчо-методичну діяльність. На відміну від репродуктивного, розвинене творче мислення актуалізує мотиваційно-творчу активність майбутнього вчителя музики, яка проявляється в органічній єдності з високим рівнем розвитку творчих здібностей, що дозволяє йому досягати значних практичних результатів.

3. Структура творчого мислення студентів досліджувалася нами системно в процесі інструментально-виконавської підготовки, в якій інтегровані всі її основні складові. Структурна організація змісту творчого мислення майбутнього вчителя музики представлена через такі критерії: ціннісно-мотиваційний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісно-технологічний, креативно-модулюючий та їх показники. *Ціннісно-мотиваційний критерій* дозволяє визначити ступінь фахової готовності студентів до самопізнання і творчої роботи (показники: наявність інтересу до інструментальної підготовки; прагнення до саморозвитку в процесі фахового навчання). *Когнітивно-пізнавальний критерій* сприяє визначенню міри музично-методичної компетентності майбутніх учителів музики (показники: активність і самореалізація в інструментально-виконавській підготовці; готовність до вираження себе у різних видах музично-педагогічної роботи). *Діяльнісно-технологічний критерій* дає змогу визначити готовність майбутнього вчителя музики до трансформації набутих фахових знань (показники: знання педагогічного репертуару; використання власного досвіду в практичній діяльності в школі). *Креативно-модулюючий критерій* дозволяє визначити рівень здатності студентів до творчої оцінно-виконавської діяльності з учнями (показники: самостійність оцінювальних суджень у творчій взаємодії з учнями; рівень інтерпретаційного виконання інструментальних творів). На основі зазначеної змістово-процесуальної структури визначалися технологічні особливості формування творчого мислення майбутнього вчителя з акцентуванням на особливостях їх музично-методичної підготовки.

4. Відповідно до завдання визначення стану формування творчого мислення майбутнього вчителя музики у процесі інструментально-виконавської підготовки проведений констатувальний експеримент, результати якого показали, що традиційна практика інструментально-виконавської підготовки студентів, розвитку їх творчого мислення більшою мірою проходить в режимі інформаційно-репродуктивної освіти, не

створюючи оптимальних умов для актуалізації мислення студента, творчого мислення зокрема. Діагностичний етап передбачав комплексний контроль та оцінювання рівнів сформованості творчого мислення студента. Специфіка розвитку творчого мислення студента в процесі інструментально-виконавської підготовки представлена в описовому варіанті через відповідні характеристики змісту, методів та форм її реалізації. Так, більше третини студентів (від 29,6% до 34,48%) мають низький рівень сформованості творчого мислення, вони вирішують методичну проблему або за завченими стереотипами, або на рівні інтуїції, мислення практично не активується в освітньому процесі. Незначний відсоток студентів (7,1% -11,1%) мають високий рівень сформованості творчого мислення (в рамках заданого рівня навчальної діяльності), він визначений у студентів з високим інтелектуально-мисленнєвим розвитком, особливими досягненнями в галузі музичної творчості.

5. На основі теоретичних засад формування творчого мислення майбутнього вчителя музики (сутність, базові характеристики, структура, принципи, поетапність формування тощо), була розроблена структурно-функціональна модель формування творчого мислення майбутнього вчителя музики в контексті його фахової підготовки. Модель формувалася як альтернатива інформаційно-репродуктивному підходу до організації професійної підготовки майбутнього фахівця й позиціонує логіку формування творчого мислення, враховуючи найбільш значущі складові цього процесу та чинники, які найбільшою мірою впливають на хід його протікання, загальну ефективність.

У результаті дослідження розроблено поетапну методику формування творчого мислення майбутніх учителів музики, яка ґрунтується на максимальному наближенні навчальної діяльності студентів до умов шкільної практики та передбачає дотримання певної послідовності. *Перший* етап (*організаційно-орієнтувальний*) полягає у роз'ясненні поставлених завдань (вирішення завдань з педагогічної діагностики, вивчення характерів студентів, тощо) та завдань педагогічного цілепокладання (визначення оперативних, тактичних та стратегічних цілей супроводу). Цей етап включав такі методи, прийоми і форми роботи, як залучення студентів до складання виконавського плану інструментального твору, розробка проєктів концертних виступів із наступним їх обговоренням. На цьому етапі основними *методами* були: вербальні (розповідь, пояснення, коментар, бесіда, колективне обговорення, роз'яснення); практичні (інструментальний показ, навчальні ігри, виконання музичного колажу, технічні вправи, демонстрування практичних шляхів виконання завдання та їх послідовностей з допомогою елементів музичної імпровізації); застосування самостійного пошуку студентами музичної інформації, проведення диспутів, ескізне відтворення музичних творів, художньо-образне моделювання. *Другий* етап (*змістово-технологічний*) передбачає довільне використання майбутніми вчителями музики навчально-

виконавського матеріалу. Формування творчого мислення студентів в освітньому процесі було спрямовано на завдання педагогічного планування (робота з навчальними планами і програмами) та прогнозування майбутньої практичної роботи для досягнення поставлених цілей. Провідними *методами* цього етапу були: наочні (аудіовізуальні, відеовізуальні, репродуктивні – демонстрація прийомів художньої, виконавської діяльності); самоаналіз й оцінювання власних виконавських здобутків, інтерактивні тренінги, тестові завдання, музично-синонімічне порівняння, узагальнення власних спостережень. Загалом цей етап спрямовано на здобуття музично-методичної компетентності майбутніх учителів, націленої на майбутню продуктивну діяльність з учнями. *Третій етап (творчо-саморозвивальний)* дає змогу сформувати готовність майбутнього вчителя музики до трансформації набутих фахових знань у сфері вивчення педагогічного репертуару, цілеспрямованого розвитку виконавської надійності студента, використання набутого досвіду в практичній діяльності в школі. Цей етап формування творчого мислення визначав готовність студентів до розв'язування складних педагогічних ситуацій і завдань як реалізації двох складових: підготовчої роботи викладача та безпосередньої організації діяльності студентів на фахових заняттях із включенням серії творчих завдань. На цьому етапі основними *методами* були: проблемно-пошукові (організація диспутів, дискусій, виконання творчих завдань); інтерактивні тренінги, ескізне опрацювання інструментальних творів, розвиток інтерпретаційних умінь на основі аналізу, синтезу, порівняння, використання медіа-ресурсів. На *четвертому етапі (рефлексивно-контрольному)* формується здатність студентів до творчої оцінно-виконавської діяльності з учнями через спонукування студентів до самостійних оцінювальних суджень та розвиток інтерпретаційних умінь та навичок. Цей етап формування творчого мислення дав змогу майбутнім учителям музики успішно вирішувати завдання практичного здійснення накресленого плану (творче перетворення в життя) та здійснювати аналіз результатів виконаної роботи (адекватне оцінювання досягнутого). Провідними *методами* цього етапу були: опорно-ілюстративні (здійснення самостійних пошуків можливостей інтерпретації музичних творів); евристичні (відкриття варіативних можливостей тлумачення нотного тексту, створення образних характеристик головних тем музичного твору); методи мистецького вправлення, рефлексивного самооцінювання, узагальнення власних спостережень, презентація набутого досвіду, тощо.

6. У процесі формувального експерименту доведена правомірність розробленого підходу до оптимізації розвитку творчого мислення студентів на основі організації навчальної діяльності з використанням методичних основ та технологій компетентнісної освіти, забезпечення професійної спрямованості інструментально-виконавської підготовки студентів. Визначена ефективність експериментального навчання, в результаті якого виявлена тенденція до зростання рівня сформованості творчого мислення у всіх групах студентів.

Зокрема, кількість студентів з високим рівнем сформованості творчого мислення збільшилася з 7-11% до 27-28%. Зафіксовані якісні зміни практично за всіма параметрами творчого мислення. Так, значно посилилась мотиваційна складова діяльності: збільшилась кількість студентів з високим рівнем сформованості творчого мислення з 3,9% до 27,1%, відповідно з низьким зменшилася з 33% до 26,5. Відзначено зріст показників творчого рівня творчого мислення (з 7,60 % до 18,7%), що обумовлюється не лише системою експериментального навчання, яка цілеспрямовано орієнтувала на розвиток творчого мислення, а й досить високим потенціалом творчого розвитку саме студентів мистецьких факультетів. У студентів з низьким рівнем сформованості творчого мислення зміни незначні, що ми пояснюємо неготовністю значної частини студентів до виконання завдань проблемного характеру, низьким рівнем сформованості мисленнєвої діяльності загалом.

7. Сформовані в результаті дослідження й представлені в роботі положення, що лягли в основу методичних рекомендацій формування творчого мислення майбутніх учителів музики в процесі інструментально-виконавської підготовки, можуть бути використані не лише в умовах професійного навчання учителів музики (їх перепідготовки, підвищення кваліфікації, самоосвітньої діяльності), а також можуть бути адаптовані до інших спеціалізацій, оскільки вони ґрунтуються на загальнодидактичних позиціях формування творчого мислення вчителя на основі компетентнісного підходу.

Проведене дослідження не вичерпує всіх проблем, пов'язаних з формуванням творчого мислення майбутніх учителів музики. Узагальнення результатів дослідження обумовлює необхідність продовження наукового пошуку щодо розвитку системи теоретичного та організаційно-методичного забезпечення формування музичного мислення та методичної компетентності студента. Зокрема, це стосується удосконалення діагностичного інструментарію, більш чіткого визначення критеріального апарату, а також більш глибокого вивчення можливостей змісту, методів, форм, технологій щодо активізації творчого мислення студента в процесі інструментально-виконавської підготовки та в системі його професійного становлення загалом.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Лаврентьєва Н. В. Особливості формування методичного мислення майбутнього вчителя музики в процесі інструментально-виконавської підготовки /Н. В. Лаврентьєва // Педагогічна освіта : теорія і практика : Збірник наукових праць [внесений до Переліку наукових фахових видань України з педагогічних наук та до міжнародної наукометричної бази INDEX COPERNICUS]. – Випуск 17 (2-2014). – Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д.Г., 2014. – С. 282– 288.

2. Лаврентьєва Н. В. Зміст професійної підготовки вчителя музики в контексті формування методичного мислення [Електронний ресурс]

/Н. В. Лаврентьева // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер : Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 3. – С. 154-161. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpu> 2014. 3. 28.

3. Лаврентьева Н. В. Спрямування змісту фортепіанного навчання на мистецьких факультетах на формування методичного мислення студентів [Електронний ресурс] / Н. В. Лаврентьева // Неперервна професійна освіта : теорія і практика. – 2014. – Вип. 3-4. – С. 36-41. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO> 2014. 3-4. 9.

4. Лаврентьева Н. В. Методичне мислення та методична майстерність учителя: сутність і взаємозалежність / Н. В. Лаврентьева // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми. – Київ-Вінниця, 2015. – Вип. 41. — С. 380-385.

5. Лаврентьева Н. В. Методичне мислення вчителя музики як невід'ємна складова його професійної методичної діяльності / Н. В. Лаврентьева // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. – Вип. 17 (22). – С. 67-72.

6. Лаврентьева Н. В. Структурно-функціональна модель формування творчого мислення майбутнього вчителя музики в процесі інструментально-виконавської підготовки / Н. В. Лаврентьева // Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти: наукове електронне видання: зб. наук. праць ДВНЗ «ДДПУ» [гол. ред. проф. С.О. Омельченко, відп. ред. проф. Л.Г. Гаврілова. – Слов'янськ: ДДПУ, 2016. – Вип. 4. – С. 236-247.

7. Лаврентьева Н. В. Творче мислення майбутнього вчителя музики в контексті змісту його професійної підготовки / Н. В. Лаврентьева // Педагогічна освіта : теорія і практика : Збірник наукових праць [внесений до Переліку наукових фахових видань України з педагогічних наук та до міжнародної наукометричної бази INDEX COPERNICUS]. – Випуск 21 (2-2016). – Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д.Г., 2016. – С. 76-83.

8. Лаврентьева Н. В. Педагогічна діагностика рівнів сформованості творчого мислення майбутнього вчителя музики в процесі інструментально-виконавської підготовки / Н. В. Лаврентьева // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. – Вип. 21 (26). – С. 59-66.

9. Lavrentieva N. Main approaches to development of methodological thinking of the student-instrumentalist of the piano class / N. Lavrentieva // Canadian Journal of Science, Education and Culture. – Toronto, 2014. – №2 (6). – P.448-453.

10. Лаврентьева, Н. В. До питання формування методичного мислення у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики / Н. В. Лаврентьева // Зб. наук. пр. за матеріалами Міжнар. наук.-практич. конф. «Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі XXI століття : традиції, концепції, перспективи», 20-21 грудня 2012 р. – Київ : НАКККиМ, 2013. – С. 153-155.

11. Лаврентьєва Н. В. Формування методичного мислення майбутнього вчителя музики як першочергове завдання вищої школи: тези доп. /Н. В. Лаврентьєва // Матеріали Восьмої Всеукраїнської наук.-практич. конф. «Народознавчі студії пам'яті В. Т. Скуратівського», 24-25 жовтня 2013 р. – Київ : НАККіМ, 2013. – С. 119-122.

12. Лаврентьєва Н. В. Методичне мислення як найвища форма мислення майбутнього учителя у контексті навчально-виховного процесу /Н. В. Лаврентьєва // Матеріали II Всеукраїнської наукової конференції «Права людини перед викликами XXI століття», 10 грудня 2013 р. – Бердянськ, 2014. – С. 242-245.

АНОТАЦІЇ

Лаврентьєва Н.В. Формування творчого мислення майбутнього вчителя музики у процесі інструментально-виконавської підготовки.– Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2016.

У дисертації досліджено проблему формування творчого мислення майбутнього вчителя музики у процесі інструментально-виконавської підготовки, визначено сутність поняття «творче мислення майбутнього вчителя музики», що трактується в контексті стандартів компетентнісної освіти; виявлено й обґрунтовано структуру творчого мислення майбутнього вчителя музики в процесі інструментально-виконавської підготовки, представлену через ціннісну, когнітивну, діяльнісну, креативну складові. Визначено теоретичні засади та технологічні особливості формування творчого мислення майбутнього вчителя музики та на їх основі розроблена та експериментально перевірена структурно-функціональна модель творчого мислення студентів з дотриманням принципів компетентнісно-діяльнісного підходу, забезпечення пріоритетності інтерактивних, творчих, розвивальних технологій, методів та прийомів організації навчальної діяльності студентів. Розроблено змістово-методичний супровід формування творчого мислення в процесі вивчення навчальних дисциплін інструментально-виконавського циклу, орієнтованих на сприяння розвитку індивідуальних, особистісно-орієнтованих методик та творчих стилів інструментально-виконавської підготовки студента. Розроблені науково-методичні підходи до організації навчальної діяльності студентів можуть бути адаптовані до інших мистецьких спеціалізацій.

Ключові слова: творче мислення, інструментально-виконавська підготовка, методична компетентність, компонентна структура, професійний саморозвиток, творчо-методична діяльність учителя музики.

Лаврентьєва Н.В. Формирование творческого мышления будущего учителя в процессе инструментально-исполнительской подготовки. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по

специальности 13.00.02 - теория и методика музыкального обучения. - Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. - Киев, 2016.

В диссертации исследована проблема формирования творческого мышления будущего учителя музыки в процессе инструментально-исполнительской подготовки, определена сущность понятия «творческое мышление будущего учителя музыки», которое изложено в контексте стандартов компетентностного образования; выявлена и обоснована структура творческого мышления будущего учителя музыки в процессе инструментально-исполнительской подготовки, представленная через ценностную, когнитивную, деятельную, креативную составляющие. Определены теоретические основы и технологические особенности формирования творческого мышления будущего учителя музыки и на их основе разработана и экспериментально проверена структурно-функциональная модель творческого мышления студентов с соблюдением принципов компетентно-деятельного подхода, обеспечение приоритетности интерактивных, творческих, развивающих технологий, методов и приемов организации учебной деятельности студентов. Разработано содержательно-методическое сопровождение формирования творческого мышления в процессе изучения учебных дисциплин инструментально-исполнительского цикла, ориентированных на развитие индивидуальных, личностно-ориентированных методик и творческих стилей инструментально-исполнительской подготовки студентов. Разработанные научно-методические подходы к организации учебной деятельности студентов могут быть адаптированы к другим художественным специализациям.

Ключевые слова: творческое мышление, инструментально-исполнительская подготовка, методическая компетентность, компонентная структура, профессиональное саморазвитие, творчески-методическая деятельность учителя музыки.

Lavrentieva N.V. Formation of creative thinking of the future teacher of music in the instrumental performance training. – Manuscript.

The Dissertation for a degree of the Candidate of Pedagogical Science by specialty 13.00.02 – Theory and Methods of the music education. – National pedagogical university named after M. P. Dragomanov – Kiev, 2016.

The dissertation investigated a problem of forming the creative thinking teacher of music in the process of instrumental-performing preparation, it is determined the essence of the concepts "creative thinking" and "methodical competence", which are interpreted in the context of standards of competence-based education; reveals the structure of the creative thinking of the future music teacher in the process of the instrumental-performance training, presented through value-motivational, cognitive-informative, operational-active, creative elements.

It has defined the theoretical bases and technological features of formation the creative thinking of future teacher of music and it is formed, based on them and experimentally tested, the structural-functional model of gradual logic of forming the

creative thinking of future music teacher adhere to principles of competence-activity approach, giving priority to interactive, creative, educational technologies and methods of organization of students' educational activity. It has developed the content - methodical support (contents, programs, methods) of forming the creative thinking in the process of studying the specific disciplines of instrumental-performing cycle, focused on promoting the development of individual, person-directed methods and creative styles of the student's instrumental-performing preparation. Developed scientific and methodical approaches to organization of educational activity of students can be adapted to other art specialties.

Key words: creative thinking, methodical competence, the instrumental-performing preparation, competence-based education, musical thinking, structure of thinking, professional self-development, creative-methodical activity of teachers of music.